

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
ГжЗ 325/21
1.10.2021. године
Београд

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Марије Терзић, председника већа, Јелене Стојилковић и Радмиле Ђурић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., ул. ... бр. ..., коју заступа Милина Дорић, адвокат из Новог Сада, Булевар Слободана Јовановића бр. 35, против туженог Издавачког друштва “Ringier Axel Springer” д.о.о., са седиштем у Београду, ул. Косовска бр. 10, кога заступа Душан Стојковић, адвокат из Београда, ул. Његошева бр. 28-а, ради накнаде штете, одлучујући о жалби туженог, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду ПЗ бр. 381/19 од 08.06.2021. године, у седници већа одржаној дана 1.10.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Вишег суда у Београду ПЗ бр. 381/19 од 08.06.2021. године у ставовима првом и трећем изреке и у том делу предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиле па је обавезан тужени да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 50.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 08.06.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, делимично је одбијен тужбени захтев тужиле да се обавезе тужени да јој на име накнаде нематеријалне штете исплати износ преко досуђеног износа из става првог изреке, до траженог износа од 300.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 08.06.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 70.800,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев тужиле за исплату законске затезне камате на досуђени износ трошкова поступка из става трећег изреке пресуде почев од 08.06.2021. године до извршности пресуде.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавио тужени побијајући је у

ставовима првом и трећем изреке, из свих законом прописаних разлога.

Апелациони суд је испитао пресуду у побијаном делу у смислу члана 386 ЗПП ("Сл. Гласник РС", бр. 72/11...18/20), те оценио да је жалба туженог основана.

У проведеном поступку нема битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1-3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Према образложењу побијане пресуде, дана ... године на интернет портаалу <https://www.blic.rs>, објављен је текст под насловом: "ЈА КАД ТЕ НАЋЕМ, МАЈКА НЕЋЕ ДА ТЕ ПРЕПОЗНА. У групи екстремиста која је упала у ... и ПРЕТИЛА ПУБЛИЦИ, била и АА."

У тексту се наводе изречене претње: "Лепи, запамти ме. Ја ћу да те наћем. Кад изаћем. Ја. Ја ћу да те наћем. А ја кад те наћем, мајка неће да те препозна. Чекам те." Даље се наводи: "Ове претње упућене су једном од посетилаца мале ..., где је одржан разговор и представљање представе "... Кад ми ... устанемо", ..., а међу двадесетак људи који су ометали догађај, викали, претили и тврдили да у ... није било геноцида, певали националистичке песме и величали лик ..., ..., нашла се и АА позната ... Наиме, у жељи да искажу своје неслагање са ставом да су убиства у ... била геноцид, неколико чланова покрета "...", чији је члан АА, појавили су се у ..., на разговору о представи ... Кад ми ... устанемо", која ће бити приказана наредне године. Укупно око 20 људи ометало је овај догађај, а међу њима је било чланова и других удружења. Неки су се појавили у одређеним униформама, неки су били "у цивилу", али занимљиво је да је већина њих носила мајце на којима је слика ..., обојеног бојама српске заставе, а у чијим оквирима је исписано име покрета "...", као и слика жене која дели невероватну сличност са АА. -Данас је ..., датум када се одаје пошта жртвама у ..., које су по нашем скромном мишљењу преувеличане и то не само према нашем, него и према мишљењу истражитеља ..., тако да ни о каквом геноциду не можемо говорити-рекла је она, што се може чути и на снимку на Youtubu.

У тексту се даље наводи: " Шта се заправо синоћ догодило? Двадесетак екстремних десничара, чланова разних покрета и удружења, ушетало је у ..., а пред самим вратима ..., једна девојка покушала је да их спречи да уђу јер је догађај већ почео, а они су просто ушли кроз друга врата. -Ми ћемо на други улаз. Добро, снашли смо се. Ми се увек снађемо-казао је један од мушкараца, како се са снимка може закључити, исти онај ..., који ће касније претити младићу да ће га "наћи" и да га "чека". Исти ... из покрета "...", који је на готово свакој фотографији доступној на интернету обучен у одећу са амблемом.... Такође, недавно је протествовао у ... испред ... чији је власник Након што су пронашли начин да уђу у малу ..., на снимку се даље види како се то догађа управо у тренутку у коме ... помене име ..., на шта је одмах одјекнуло једно "Уа". ... сместа реагује: -Молим вас. Немојте из публике ништа добавивати. Ја ћу. Ако сте дошли да ометате, прекидате: Немојте то да радите. Лепо саслушајте, а ако хоћете нешто да кажете, ја ћу вам уступити место. Јел договорено? питао је он и добио потврдан одговор. -Чујте прво шта имам ја да кажем. Прво да научимо да говоримо. Овде се ради о важним стварима, о кључним стварима за будућност овог друштва, која тренутно не постоји, захваљујући националистима. Ја ћу вам вечерас показати шта је

национализам, научићете нешто. Таква изјава наишла је на негодовање, али је аутор ... наставио своје излагање. Непожељни гости били су мирни свега неколико минута, а онда крећу први повици из којих се разазнаје само “У ... није било геноцида”. Реаговали су појединци из публике: “Нисмо дошли да вас слушамо, молим вас”, на шта је одговор био “Е, оћемо!”. На сваку реченицу која им се није допала реаговали су упадицама. Често речи не могу ни да се разазнају јер су сви викали у глас, али је током пола сата колико су провели у ... неколико пута се јасно чуло да су они који сматрају да је у ... био геноцид-потирице и издајници. ... је покушавао да води дијалог који једноставно није био могућ, затим полемику, али се све претворило у надвикевање. Када су десничари почели да помињу ... и ..., аутор представе поручио је да би требало да се стиде ових људи уместо да се поносе, што је изазвало велико негодовање. ... је изнова покушао да се врати започетом говору: -Признати чињеницу геноцида у ... значи дистанцирати се од њега-казао је са говорнице, а публика је плескала. Аплауз је иритирао екстремисте толико да су опет почели да вичу, а један од њих, који је и снимао, људе у публици назвао је болесницима. Једна жена из публике, оног дела публике који је искрено дошао да слуша предавање, уморна је и упитала “придошлице” зашто су дошли? Урлање се наставило, у чему је учествовала и АА.

У тексту се даље наводи: “Шта је са нашом децом на Косову”, повикао је неко из масе којој припадају ... и њихови подржаваоци. Имајући у виду да то није била тема, очигледно је да је циљ ових људи био да узнемире и направе инцидент. Оваква замена теза честа је у њиховом начину обраћања. Упркос константном прекидању, ... се трудио да настави говор, а онда је уследила пројекција, због које је угашено светло. У мрачној сали, десничари су почели да дивљају, певају песму посвећену ... који је ..., прогон, истребљење, злочин против човечности, убиство, нехумано дело присилног премештања, депортацију, терорисање и противправне нападе на цивиле, узимање талаца. Имали су спремну и заставу и транспарент на коме је писало “Побио вас ... ваш ...”. Да је циљ ове “посете” било провоцирање и изазивање нереда закључује се на основу тога што је сваки тренутак мира прекидан повицима, који често нису имали везе са изреченим. -Има ли овде Срба? Да ли неко верује у православље и у Бога од вас овде?-Повици су који су се могли чути у краткотрајним тренуцима у којима завлада тишина, не би ли је што пре прекинули. Замало да дође до физичког обрачуна.

У тексту се даље наводи: “Једна од жена из публике, оне првобитне публике, изгубила је стрпљење и десничаре назвала “сељачинама најобичнијим”, а онда је и опсовала, на шта један од момака који је ушао заједно са АА, дошао до жене, претећи се надвио над њу. Људи су га смиривали док је он жени претио. Инцидент на ивици насиља подстакао је људе да почну да истерују десничаре. - Ко си ти да ме избациш. Ко си ти? Јел си ти ово направио? Јел су теби баба и деда ово оставили? Ти си мој ку*рац. Ово је народно, а ми смо народ. Изађи ти, ти си издао српски народ-рекао је један од националиста младићу који је инсистирао да изађу. Истом младићу припретио је и ...: -Лепи, запамти ме. Ја ћу да те нађем. Кад изађемо. Ја. Ја ћу да те нађем, а ја кад те нађем, а ја кад те нађем, тад те неће мајка препознати. Чекам те. Сад ћу ја да ти објасним неке ствари. Ускоро су почели да напуштају ..., али ни то није прошло без провокације: Један од нежељених гостију попео се на ... и поново развио транспарент.

У тексту се даље преноси изјава тужиле: “У групи људи која је протествовала поводом одржавања представе било је неколико покрета и иницијатива. Одлучили смо

се за овај вид негодовања, јер се ни на једном медију, па ни на вашем, не може чути о 3.200 убијених Срба у Подрињу и 8.000 у Сарајеву. Једини начин да до јавности дође став већинског становиштва Србије поводом наратива о ..., био је овај-рекла је АА када смо јој тражили коментар. На питање да ли сматра да је транспарент “Побио вас ... ваш ...”, у најмању руку неумесан, АА опет “брка лончиће”. Транспарент су донели активисти иницијативе “...”. О “нагодби” ... и ... да се фабрикују догађаји у..., сведочели су сами ... попут ... и то је било пренешено у нашим медијима и може се сматрати опште познатом ствари. Наравно је да је неумесно то што је урадио сопственом народу-казала је она.” Након овог текста тужила и њена породица су доживљавали непријатности и коментари људи што се лоше одразило на психичко стање тужиле и угрожавало је функционисање њене породице.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, применом чл. 51 став 1 Устава Републике Србије, чл.10 став 1 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те Закона о јавном информисању и медијима и то чл. 2, 3 став 1, 4 став 1 и 3, 5, 9, 15 став 1 тачка 1, 79, 83 став 1, 112 став 1, 113, 114, 115, 116, 117 и 120, првостепени суд је закључио да основано тужила захтева од туженог накнаду нематеријалне штете због повреде части и угледа. По становишту првостепеног суда, иако је тужила у време објављивања чланка била изложена интересовању јавности као јавна личност па је подложна неизбежном и помном испитивању и критици њених активности од стране новинара и најшире јавности, а у конкретном случају учествовала је на скупу о коме се у чланку пише и интерес јавности је био да зна шта се тамо догодило, истовремено то не значи да се могу износити неистините информације које повређују њену част и углед. Тужила је у чланку означена као ..., што није уопште била тема скупа о коме се пише у чланку и њено одређење везано за тему вакцинације је небитно за тему о којој се пише у чланку а приложеним доказима није поткрепљена теза да је она против вакцинације, нити је оспорен њен навод да се она залаже за слободу избора приликом примене медицинских третмана.

Даље, првостепени суд закључује да се из наслова и уводног дела текста код читаоца може изазвати презир, осуда и погрешна слика о тужили, а ово поготово стога што сам наслов и уводни део нису у сагласности са описом догађаја који следи у самом тексту. Из наслова просечни читалац може стећи утисак да је управо тужила била неко ко је претио присутним грађанима и да је она та која се понашала на начин како се то наводи. Тек у другом делу текста се наводи да су то речи друге особе, а не тужилине. Тужила и саслушани сведоци ББ, њен ... и ВВ су оспорили наводе из чланка да је група којој су они припадали, а која је имала беле мајице, викала и претила присутнима. Терет доказивања околности да се ради о тачним информацијама је на туженом сходно члану 114 Закона о јавном информисању и медијима. Тужени, међутим, није доказао да су сходно члану 116 став 1 тачка 3 тог закона изнете информације верно пренете са јавног скупа и да је новинар поступао са дужном новинарском пажњом будући да није доставио снимак који је новинар погледао и који је био основна чињенична грађа за сачињавање чланка како би поткрепио тврдње да се све одиграло управо на начин како се то у чланку описује и да је било основа за закључивање које се дају у тексту. Првостепени суд даље закључује да тужени није поступао са дужном пажњом, јер је имајући у виду тежину оптужби које су изнете у објављеној информацији, тужени морао да посебном, већом пажњом од уобичајене, проверити чињеничну основу објављених информација. Пре објављивања текста тужени јесте контактирао тужилу и

њен коментар је објављен али то не утиче на оцену поступања са дужном пажњом, с обзиром да није вршена провера околности које су спорне у овом тексту, с обзиром да је тужилца именом издвојена из масе људи који су се појавили на том скупу, што је од новинара захтевало да буде обазрив приликом процене њеног учешћа у тој групи како би се спречило да јавност стекне погрешну представу о догађају који се одиграо. По становишту првостепеног суда овакво означавање у наслову и тексту могло је довести до погрешних закључака грађана да је управо тужилца била та која се непримерено понашала као јавна личност.

Коначно, тужилца је у спорном тексту означена као члан удружења које припада екстремним десничарима. По становишту првостепеног суда реч је о вредносном суду који мора имати подлогу у чињеничним наводима да би могао бити изнет као такав, а да не би повређивао права других лица.

Закључак је првостепеног суда да наслов и означени делови текста нису у интересу јавности јер не представљају утврђену чињеницу, већ мишљење туженог и извођење закључака који јавност нема интерес да сазна. Част и углед тужилце су овим чланком нарушени јер је тужилца приказана као неко ко се непримерено понаша у јавности тако што прети грађанима и виче, приказана је као неко ко је екстремни десничар, неко ко урла, прави инциденте, узнемирава и брка лончиће. Не може се закључити да је изражавање тужених кроз објављени чланак имало за циљ обавештавање јавности већ је водило стварању одређене слике о тужилци у јавности која повређује њену част и углед. Тужени није доказао да је поступао у доброј вери да би обезбедио тачне и поуздане информације у складу са етиком новинарства. Одлучујући о висини штете која је причињена тужилци, првостепени суд је одлуку донео применом члана 200 Закона о облигационим односима делимично усвојивши тужбени захтев.

Овакав закључак првостепеног суда за сада се не може прихватити као правилан јер је пресуда донета погрешном применом материјалног права због чега и чињенично стање није потпуно утврђено.

Наиме, Законом о јавном информисању и медијима и то чл.2 прописано је да правила о јавном информисању обезбеђују и штите изношење, примање и размену информација, идеја и мишљења путем медија у циљу унапређења вредности демократског друштва, спречавања сукоба и очувања мира, истинитог, благовременог, веродостојног и потпуног информисања и омогућавања слободног развоја личности.

Чланом 4 истог закона, прописано је да је јавно информисање слободно и да не подлеже цензури; не сме се угрожавати слободан проток информација путем медија, као ни уређивачка аутономија медија, а нарочито вршењем притиска, претњом, односно уценом уредника, новинара или извора информација (став 3).

Одредбом члана 5 истог закона прописано је да се путем медија објављују информације, идеје и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдани интерес да зна, без обзира на начин на који су прибављене информације, у складу са одредбама тог закона. Свако има право да истинито, потпуно и благовремено буде обавештен о питањима од јавног значаја и средства јавног

обавештавања су дужна да то право поштују.

Одредбом члана 9 закона, прописано је да су уредник и новинар дужни да с пажњом примереном околностима, пре објављивања информације која садржи податке о одређеној појави, догађају или личности, провери њено порекло, истинитост и потпуност.

Одредбом члана 79 истог закона, прописано је да достојанство личности (част, углед, односно пијетет) лица на које се односи информација правно је заштићено (став 1); објављивање информације којом се врши повреда части, угледа или пијетета, односно лице приказује у лажном светлу приписивањем особина или својстава које оно нема, односно одрицањем особина или својстава које има, није допуштено ако интерес за објављивање информације не претеже над интересом заштите достојанства и права на аутентичност, а нарочито ако се тиме не доприноси јавној расправи о појави, догађају или личности на коју се информација односи (став 2).

Првостепени суд закључак о томе да је повређено право тужиле на достојанство, због чега јој припада право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове, заснива на томе да с обзиром да је тужилца у спорном тексту означена именом и презименом, а имајући у виду пре свега наслов текста, ствара погрешну представу о тужилци као некоме ко урла, прети грађанима, изазива инциденте и брка лончиће. Даље, по становишту првостепеног суда повреду овог заштићеног добра тужиле изазива и то што је тужилца у тексту означена као "... " (што није потврђено доказима да је она против вакцине), те да припада екстремним десничарима.

Из напред цитираних законских одредби произлази да је законом у први план стављено право на слободу изражавања коју уживају новинари и медији због своје нарочито важне друштвене улоге. С тим у вези, јавна гласила слободно објављују идеје, информације и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдани интерес да зна. Слобода изражавања важи не само за информације или идеје које су повољне или се сматрају неувредљивим, већ и за оне које вређају, шокирају или узнемиравају (Европски суд за људска права је изнео овакво мишљење у предмету *Castels* против Шпаније, представка бр. 11898/85, од 23. априла 1992. године, став 42). Она обухвата, поред осталог право на непристрасне и добронамерне информације од јавног интереса, чак и када предметна информација подразумева штетне изјаве о појединцима.

Са друге стране, слобода изражавања подразумева и одређене дужности и одговорности новинара и јавних гласила. Тако су новинари и уредник јавног гласила дужни да пре објављивања информација са пажњом примереном околностима провере њено порекло, истинитост и потпуност, а та дужност је од посебне важности када се објављују информације које штете угледу појединца, па се стога захтева да новинари поступају у доброј намери. Дужност је новинара да на начин доследан њиховим обавезама и одговорностима, информације и идеје о свим питањима од јавног интереса саопштавају. Новинарска слобода обухвата и могуће прибегавање одређеном степену претеривања или чак провокацији. Границе допуштене критике су шире у односу на јавне личности, него у односу на друга лица (пресуда Европског суда за људска права у

предмету Бодрожих против Србије, представка бр. 32550/05 од 02. јуна 2009. године).

При свему овоме треба разликовати изјаве о чињеницама, од вредносних судова, из разлога што се постојање чињеница може доказати, док је истинитост вредносног суда немогуће утврдити. То не значи да је изношење баш сваког, пре свега увредљивог вредносног суда, ужива апсолутну заштиту, али у том случају, мора се водити рачуна о сразмери мешања у слободу изражавања, а пре свега о томе да вредносни суд ипак мора бити заснован на довољној чињеничној основи.

Када је у питању поштовање стандарда дужне новинарске пажње и у вези са тим правила о терету доказивања истинитости објављених информација, терет доказивања истинитости информација је на субјекту информације.

Због погрешне примене материјалног права првостепени суд је пре свега пропустио да у побијаној пресуди у потпуности утврди које су то изјаве у спорном новинарском тексту изјаве о чињеницама (у ком случају је требало утврђивати њихову истинитост), а које представљају вредносне судове, с обзиром на то да од природе изјава садржаних у новинском тексту зависи степен заштите слободе изражавања коју ужива новинар, а приликом вођења доказног поступка утврђење одговарајућих чињеница.

С тим у вези, првостепени суд закључак да је тужилји нанета штета тиме што је у тексту означена као... (за шта суд сматра да је увредљиво означање), заснива на томе да наведени исказ нема чињеничну подлогу и да тужени није доказао да је тужилја против вакцине. Међутим, првостепени суд је притом пропустио да у чињенично стање уврсти ауторске текстове тужилје на тему вакцинације, а које доказе је тужени приложио.

Такође, првостепени суд је пропустио да утврди све чињенице које се односе на тужилјино политичко ангажовање, иако су докази о томе у списима, јер је тужилја члан политичког удружења "...", које је учествовало на изборима, те политичке циљеве тог удружења и да наведено доведе у везу са означавањем тог покрета у спорном тексту као "екстремне деснице", а ком удружењу припада тужилја, који исказ иначе првостепени суд сматра увредљивим.

Стога ће у поновном поступку првостепени суд поступити на начин на који му је указано овим решењем, па ће након што у смислу цитираних законских одредби утврди које изјаве представљају вредносне судове, а које идеје, односно критичко мишљење новинара, посматрајући наслов и текст као једну целину и узевши у обзир и део исказа сведока ББ да је наведеном приликом и он певао песме о ... и изражавао негодовање (тужилја тврди да ни чланови удружења коме припада, ни она, ни на који начин нису ометали скуп, чему је суд поклатио веру), донети нову на закону засновану одлуку. Цениће посебно да је пре објављивања чланка новинар прибавио изјаву тужилје, која је неспорно верно пренета, те довести у везу са поштовањем стандарда дужне новинарске пажње у конкретном случају.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

Из напред наведених разлога, одлучено је као у изреци на основу члана 392 став 2 и 401 тачка 3 ЗПП.

**Председник већа-судија
Марија Терзић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић